

RELEVANSSI

Sisällysluettelo:

Heissulivei!

Pääkirjoitus	s. 1
Pj:n palsta	s. 2
Vaihdossa Ameerikoissa Part 2	s. 3-4
Lopun alkua viivakoodille?	s. 5-13
Miniristikoita	s. 13-14
Löytäjä saa pitää	s. 15-16
Elokuva-arvostelu: Hero	s. 17-18
Ristikko	s. 20

Rakkaat lukijat, näin on jälleen yksi vuosi pulkassa opiskelujen suhteen. Sikäli hankala asennoitua jonkun päättymiseen, kun hallituspestit vielä jatkuvat ensi syksyn verran ja näin ollen on lehdykkäisenkin vielä ilmestyttävä muutama kerta. Tässä on nyt kuitenkin jokunen kuu aikaa vetää henkeä ja keskittyä...Mitä?!? Luulitteko, että aion sanoa lomailuun? Te omituiset piipertäjät. Ei opiskelijalla ole aikaa lomaviettoon. Koulun penkiltä painutaan suoraan töihin ja sieltä sitten taas syksymmällä takaisin puurtamaan lukujen parissa! Aurinkoa otetaan työmatkoilla (paitsi että niiden aikana aina tuntuu satavan).

Mutta, mutta. Kenties annoin väärän kuvan kesän työosan luonteesta. Ei sitä juurikaan luimistella ja mulkoilla pahasti. Sillä! Siitä saadaan voita sen leivän päälle, joka opintotuella on ostettavissa. Ja allekirjoittanut on oikein tyytyväinen kesätyöhönsä sikäli, että ensi vuoden vaihtoonlähtö sujuu rasvatusti, kun on hynää, millä hoitaa byrokratia sekä rahtikustannukset (rahtina minä itse). Jotenka, iloiset opiskelijani, työskennelkää rattoisin mielin ja muistelkaa lapsuutenne kesiä, milloinkaan ehditte ikkunasta ulos katsella!

☺ ☺ ☺ ☺

Kivaa kesää!

Eve

Toimitus & taitto:
Eveliina Viippola

Juttujen kirjoittajat:
Marita Aro
Jonna Hahto
Markku Kesti
Leena Tuomala
Eveliina Viippola

Ristikot:
Markku Kesti

Kansi: kuvat on otettu osoitteesta
www.pics.am. Sieltä löytyy myös lisää!
Käy tsekkaamassa tuhansien kuvien
varasto.

P.s. Aina yhtä iso **KIITOS** juttujen
lähettäjiille!

PJ:n palsta

Kevättä rinnassa ja raikkaat tuulet puhaltavat kostean metsän tuoksua sieraimiin: on se kesä sittenkin olemassa! Vaikka joka kerta tuon hyhmäisen, hyytävän ja kohmeisen vuodenajan kestäessä rohkenen epäillä moista lämpimien sääolosuhteiden kasaamaa pelkäksi mielikuvitukseni harhaluuloksi, jonka olen itselleni kehittänyt selvitäkseni arktisissa olosuhteissa. Viimeinkin, viimeinkin! saan nostaa hamoseni ja mekkoseni talviteloilta tuultumaan, jotta ne ovat käyttökunnossa heti kun aurinko erehtyy katselemaan Oulun kamaraa edes kohtalaisen suopein silmin. Kyllä se vain hymyilyttää.

Indexin pääsee siis asettumaan kesälepoonsa. Tutkintouudistushässäkät on käyty läpi ja uudet pienryhmäohjaajat taas valittu. Hallitus muuttuu kopon osalta Nooran valmistuessa kavalasti kesken hallitusvuoden ☺ Syksymmällä olisi järjestymässä bileet Humanistisen killan kanssa ja mahdollisesti myös fuxiaiset saataisiin kasaan tänä vuonna, yhteistyössä mukana Suma. Syksyllä käynnistyy sitten jälleen jo tutuksi tullut Liity hallitukseen-saalistus, jossa jokaisen hallituslaisen on napattava kiinni joku infon opiskelija ja aivopestävä tämä mukaan hallitustoimintaan. Jos kiinnisaatu on fuxi, saapi hallituslainen lisäpisteitä sekä muita korvauksia kiitettävästä toiminnastaan. Tässä on pientymäohjaajien huomattava

hienoinen etulyöntiasemansa muihin rekrytoijiin nähden. Tähän saalistukseen on jokaisen infon opiskelijan varauduttava asianmukaisin vastatoimin tai, niin halutessaan, opiskelija voi myös valmistautua antamaan luovutusvoiton, joka johtaa automaattisesti suureen suosioon Indexin piireissä ☺

Ensi syksynä siis painotutaan enemmän hovitusten järjestämiseen laitumilta laukkaaville opiskelijaparoille, kevään oltua enemmänkin keskittymistä tuleviin opiskelu-uudistuksiin ja muihin ikävän kuivalta kuulostaviin ainejärjestövelvollisuuksiin.

Mutta nyt vetäkäämme kaikki yhdessä syvään henkeä ja puhaltakaamme se ulos raaauuuhalliiiseesti. Tämän rentoutumisharjoituksen jälkeen voimme sanoa yhteen ääneen, reippaasti ja virkein äänenpainoin: Hyvää kesää Minulle!

Pj:nne Eve

Relevanssin ulkomaankirjeenvaihtajan kolumni VAIHDOS SA AMERIKKOISSA, Part 2

Opiskelut täällä ovat jo melkein pulkassa, nyt vietetään "Intensive Study Days" päiviä, eli kaikki kurssit ovat jo ohi, ja jäljellä on vain lukemista tuleviin Final Exam:eihin. Viimeiset esseet on palautettu, joten edessä on ainoastaan päättämistä tentteihin. Lukukausi on mennyt tosi nopeasti ohi ja tuntuu että olen ollut täällä vain hetken, mutta kotiinlähtö on vain muutaman viikon päässä. Jo nyt on tiedossa ensi viikonlopulle jäähyväis-biletukset, kun ensimmäinen meidän vaihtariporukasta lähtee kotiin. Seuraavina viikkoina siis tiedossa paljon halailua ja lupauksia pitää yhteyttä.

Kevät on jo pitkällä täällä, mutta ilmat ovat viime viikkoina olleet vähän kylmempiä, on sadellut ja tuullut paljon. Joten en ehkä saakaan läksiäislahjaksi loistavaa rusketusta, niin kuin olin suunnitellut. Ei tänne sentään takatalvea tullut, ei ole lunta näkynyt aikoihin.

Asun opiskelija-asunnossa kampus alueella, tämä on lähinnä opiskelijakylää vastaava alue ja meillä on oma uimaallas, poreamme ja grilli-katos, mutta säiden takia ei ole niitä tullut paljon käytettyä. Paikka siis näyttää Melrose Placelta, mutta onneksi asukkaat on suurimmaksi osaksi tervejärkisempiä. Jos olet itse lähdössä vaihtoon, suosittelen asumista opiskelija-asunnossa tai kampuksella, koska se on

turvallisempaa ja kaikki kaverit löytyvät läheltä.

Olen siis viihtynyt tosi hyvin täällä, en usko että olen kokenut kovin pahaa kulttuurishokkia missään vaiheessa. Tietysti on jotain asioita joihin on pitänyt tottua, kuten laskujen maksaminen shekeillä ja se että on kohteliasta puhutella ihmisiä sir tai mam'. Mutta ne on olleet lähinnä pieniä asioita, ei mitään kovin kummallista. Aika hyvin eläminen suomalaisessa yhteiskunnassa on opettanut sopeutumaan. Paljon täällä on kyllä asioita, joiden vuoksi en haluaisi tänne jäädä loppuelämäkseni asumaan: terveydenhuolto on yksi niistä. Se meillä kotona on hoidettu paljon paremmin. Kun kaverin ranne venähti ja se jouduttiin laittamaan kevyeen siteeseen, maksoi sairaalareissu yli 600\$. Tietysti vakuutus maksaa, mutta vasta jälkeinpäin. Ja monilla amerikkalaisilla opiskelijoilla täällä ei ole ollenkaan

vakuutusta, koska sen pitäminen liian kallista.

Mutta olen tulossa Suomeen kolmen viikon päästä. Nyt on siis enää tenttien jännittäminen jäljellä, sitten pakkaaminen ja asioiden hoitaminen järjestykseen ennen kuin lähdän. Jouduin juuri ostamaan uuden matkalaukun, koska on tullut ostettua sen verran paljon tavaraa täältä, ettei kaikki enää mahdu siihen yhteen laukkuun, jolla toin

tavarani. Se on yksi niistä asioista joista olen täällä nauttinut, shoppaaminen. Dollarin heikon kurssin vuoksi kaikki me euro-alueen ihmiset ollaan oltu tosi kovia shoppaamaan. Täällä kaikki löytyy Shopping Mall:eista. Onneksi on kesätyöpaikka tiedossa, nimittäin rahaa täällä on palanut paljon!-

Terkkuja Suomeen, pian nähdään!

Terveisin: Marita, St.Louis, Missouri, USA.

Lopun alkua viivakoodille?

RFID, mitä se on, miksi sitä pitäisi käyttää, vai pitäisikö?

Tietotekniikka on saapunut kirjastoihin ja asettunut taloksi jo kauan sitten. Toistaiseksi yksikään tekninen edistysaskel ei ole jäänyt pitkäikäiseksi vieraaksi, tekniikoita on tullut ja mennyt ripeään tahtiin. Juuri kun edellisen tekniikan sudenkuopat on kartoitettu ja opittu on tullut uusi tekniikka opeteltavaksi. Tämän päivän tulevaisuusoptimismia edustaa RFID – teknologia. RFID on lyhennys sanoista Radio Frequency Identification. RFID toimii nimensä mukaisesti radiotaajuuksilla, mutta muuta yhteyttä radioon ei oikeastaan ole. Tässä esityksessä esittelen ensin lyhyesti RFID –teknologian yleiset perusteet, sen jälkeen hahmottelen 'täydellisen' RFID –teknologiaa käyttävän kirjaston ja lopuksi pohdiskelen hieman kuvailemani tulevaisuusskenaarion mahdollisuuksia muuttua todellisuudeksi, sekä kuvatan kaltaisen todellisuuden eettisiä ja moraalisia seurauksia.

RFID –teknologia, lyhyt oppimäärä

RFID –järjestelmä vaatii toimiakseen vastaanottimen (transponder), joka on sijoitettu tunnistettavana olevaan kohteeseen ja lukijalaitteen (reader), joka on sijoitettu sovelluksen kannalta tarkoituksenmukaiseen paikkaan. Tarkoituksenmukainen tarkoittaa helposti lähestyttävää ja keskeisellä paikalla olevaa (esimerkiksi ovensuussa) sijoituskohdetta, sillä RFID –tekniikan kantomatka on tyypillisesti korkeintaan puolitoista metriä. Niin haluttaessa, lukijalaite voi siirtää käsittelemäänsä dataa reaaliaikaisesti

myös Internetin kautta, joten järjestelmästä voidaan rakentaa aidosti langaton ja reaaliaikainen. Tekniikka on kuitenkin kehitetty jo kauan sitten. Ensimmäisen kerran sitä on käytetty Toisen maailmansodan aikana omien ja vihollisten erottamiseen Liittoutuneiden toimesta. Niistä ajoista tekniikka on pienentynyt valtavasti ja nykyään vastaanottimet eivät tarvitse enää edes virtalähdettä toimiakseen.

Perusajatus on hyvin yksinkertainen:

Sijoitetaan passiivinen vastaanotin kohteeseen, joka halutaan tunnistaa. Lukijalaite lähettää kantaman sisään saapuneelle vastaanottimelle interaktiota vaativan kyselyn radiotaajuudella. Vastaanotin lähettää lukijalaitteelle vastausviestin, jossa ovat lukijalaitteen vaatimat informaation sisällöt ja lukijalaite tekee tarpeelliset johtopäätökset ja toiminnot. Käyttöenergian vastaanotin saa lukijalaitteen indusoimasta magneettikentästä, joten (lyhyen kantaman radiotarroissa) ei ole vaaraa edes virtalähteen loppumisesta.

Erityisen kiinnostavia RFID –teknologian kaupallisten sovellusten kannalta ovat vastaanottimen suuri muistikapasiteetti verrattuna viivakoodiin. RFID –vastaanottoon voidaan tallentaa jopa kahdeksan kilotavua dataa. Lisäksi tietoa voidaan muuttaa koska tahansa ilman fyysistä kontaktia vastaanottimiin. Riittää, että lähetetään haluttu radiosignaali lukijalaitteelta vastaanottimille. Toinen kiinnostava ominaisuus on radiotarroihin sisältyvä helppo varkaussuojaus. Väärien hälytysten pitäisi vähentyä radikaalisti. Etenkin toisten yritysten radiotarrojen aiheuttamien väärien hälytysten poistuminen vähentää turhia hälytyksiä. Tämä perustuu siihen, että RFID –teknologialla voidaan antaa jokaiselle tuotteelle oma yksilöllinen tuotekoodi johon liittyy “yksi bittinen varkaudenesto –järjestelmä.” Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tuotekoodista on varattu yksi binaaripaikka varkaudenestolaitetta varten. Siis vastaanotin on järjestelmään kuuluvan portin alueella, tai se ei ole portin alueella. Kooltaan radiotarrat ovat noin yhden neliömillimetrin.

Ongelmiakin toki on. Kaikki järjestelmät eivät ole keskenään yhteensopivia ja useiden standardien yhteensovittaminen ei ole täysin ongelmaton. Vaikka radiotarrat maksavat ’vain’ 20 - 50 senttiä kappale, muodostuvat kokonaiskustannukset nopeasti huomattaviksi. Esimerkiksi miljoona nidettä sisältävän kirjaston kokoelman uudelleentarroittaminen maksaisi ainakin kaksisataatuhatta euroa pelkästään radiotarrakuluina ja tähän päälle tulee laskea vielä työstä aiheutuvat lisäkustannukset, sekä lukijalaitteiden hinnat, jotka ovat 500-1000 euroa kappaleelta. Radiotarrojen keskustelun lukijalaitteen kanssa voi myös estää, tosin tällä hetkellä varkaalla pitää olla kassissaan metallivuoraus.

Eräs RFID –teknologian kirjastosovellus

Toistaiseksi RFID –tekniikkaa on Suomessa käytössä vasta Kauhajoen kaupunginkirjastossa, mutta suunnitteilla on ottaa käyttöön tekniikkaa ainakin Hämeenlinnassa. Tässä esiteltävä tekninen spesifikaatio on kuitenkin luonteeltaan täysin spekulatiivinen ja kaikki

yhtymäkohdat todellisuuteen ovat sattumaa eikä niistä pidä tehdä johtopäätöksiä jo käytössä olevien järjestelmien toimivan missään suhteessa tässä esitetyllä tavalla. Tarkoitus on esitellä kuinka radikaalisti kirjasto todella voi uudistua. Smart ja Schaper puhuvat dramaattisesta toimintojen uudelleensuunnittelusta, mutta heidän esittämänsä kirjasto on ainoastaan hieman kehittyneempi evoluutioversio. Tässä luvussa minulla on tarkoitus esittää miten radikaaleja muutoksia RFID –teknologia todella mahdollistaisi.

Oletetaan, että meillä on kirjasto, jonka kaikkiin niteisiin ja laitteisiin on asennettu RFID –vastaanotin. Lisäksi oletetaan, että kirjastossa on kaikilla ulko-ovilla lukijalaite, joka on yhteydessä lainausseivalvontajärjestelmään. Lisäksi asiakkaiden käytössä on kiinteitä tiedonhakupäätteitä, joilla voi selata kokoelman näyttöluetteloja ja lisäksi kirjastossa on kannettavia paikannuslaitteita, joihin voi kirjoittaa haluamansa hakusanan ja paikannin opastaa asiakkaan oikean hyllyn luokse.

Asiakkaan saapuessa kirjastoon lähettää ovensuun lukijalaite kyselyn. Asiakkaalla ei toki tarvitse olla kirjastokorttia päästäkseen sisään, joten sisään mennessään asiakas ainoastaan kirjautuu sisään kävijänä. Mikäli asiakkaalla on kirjastokortti mukanaan osaa kävijälaskuri erottaa toistuvat portista kulkemiset, eikä tilastoi häntä asiakkaaksi useita kertoja tarpeettomasti. Esimerkiksi asiakas, joka lainaa kirjastosta kirjan ja käy välillä lehtisalisissa kopioimassa muutaman sivun kirjasta ei tilastoidu kahteen kertaan.

Jos asiakas haluaa jonkin tietyn kirjan tai jonkin tietyn kirjailijan teokset kiinnostavat häntä, voi hän lainata paikanninlaitteen, johon hän kirjoittaa haluamansa hakusanan ja tämän jälkeen paikannin opastaa asiakkaan oikean hyllyn luokse. Voidaan mennä jopa niin pitkälle, että hyllyihin integroidaan mekanismi, joka työntää halutun kirjan tarjolle ulos hyllystä. Tässä on vaarana toki se, että mikäli asiakkaan antama hakutermi on liian laaja-alainen (esimerkiksi Päätalo tai rikosromaani) voi useita hyllymetrejä romahtaa pahaa-aavistamattoman asiakkaan niskaan. Toki jonkinasteinen järjes-

telmän apu asiakkaalle on toivottavaa järjestelmän käytettävyyden kannalta. Käytettävyysominaisuudet, kuten esimerkiksi opittavuus, tehokkuus, miellyttävyyys ja virheettömyys painottuvat asiakkaan arvioidessa järjestelmän tuottaman lisäarvon merkitystä itselleen. Järjestelmän on siis autettava asiakasta paitsi paikantamaan haluamansa aineisto tietokannasta tai näyttöluettelosta, myös autettava asiakasta paikantamaan itse teos fyysisenä objektina kirjastosta. Vähintään hyllyihin on sijoitettava paikannuksessa avustavia mekanismeja, kuten hyllyreunaan kiinnitettyjä merkkivaloja, etteivät asiakkaan puutteelliset valmiudet käyttää kirjastoa estä kirjastossa asiointia.

Mikäli asiakkaan haluamaa kirjaa ei ole tarjolla juuri kyseisessä kirjastossa voi järjestelmä tutkia onko kirjaa tarjolla sivukirjastossa tai ehdottaa varauksen tekoa tai kaukolainausta mikäli kirjaa ei ole saatavana. Jos asiakkaat tekevät poikkeuksellisen paljon varauksia jostain nimikkeestä, voi järjestelmä ehdottaa kokoelmasta vastaavalle henkilölle lisäkappaletilauksen tekemistä. Jos asiakas haluaa kirjastokortin pitävän kirjaa lai-

noistaan ja seuraamaan sellaisten kirjailijoiden uutusteoksia joita hän on aiemmin lainannut, voi paikannin kommunikoida kirjastokortin ja lukijalaitteen kanssa ja tarjota automaattisesti asiakkaan suosikkikirjailijan uutusteosta, jos paikannin havaitsee tällaisen olevan paikalla lainattavissa. Jos asiakas niin haluaa, hän ei tarvitse edes paikanninta. Riittää kun hän kävelee hyllyjen välistä ja kirjastokortin lukusäteen sisään osuessa asiakkaan lukuprofiiliin sopiva kirja, jota asiakas ei ole vielä lukenut, järjestelmä tarjoaa sitä hänelle automaattisesti.

Langattomasti Internetin yli keskusteleva järjestelmä kuulostaa ensi kuulemalta tarpeettomalta, mutta oletetaan naisasiakkaan käyvän kirjastossa lainaamassa luettavaa miesystävälleen. Hänen ei tarvitse edes tietää millaisista kirjoista mies pitää. Jos mies on lainannut naiselle kirjastokorttinsa, jossa on RFID –siru, voi nainen valita hyllystä kirjan ja asettaa sen kirjaston asiakaslukijalaitteen tiskille. Kone kertoo heti onko mies lukenut kyseisen kirjan vai ei (Tietysti vain mikäli kirjasto ja kirjakauppa käyttävät yhteistä järjestelmää). Kirjastokortti vertaa

ehdotetun kirjan luettelointitietoja miehen aiemmin lainaamien teosten luettelointitietoihin (esimerkiksi asiasanoitukseen) ja kertoo naiselle sopiiko ehdotettu kirja todennäköisesti miehelle. Itse asiasa Pradan Manhattanin liikkeellä on jo muutaman vuoden ollut käytössä RFID – järjestelmä, jossa asiakas voi viedä lukijalaitteelle minkä tahansa myytävänä olevan tuotteen ja saada tuotteen hinta-, valmistus- ja materiaalitiedot nähtäväkseen. Järjestelmä ei kuitenkaan tietävästi ehdota sopiiko vaate ostajakandidaatin varhaiselle tai kukkarolle.

Tällä hetkellä asiakkaiden lainoja ei kirjasto tietosuojasyistä voi tallentaa. Asiakas voi kuitenkin pitää halutessaan kirjaa lainaamistaan kirjoista ja esimerkiksi Oulun kaupunginkirjastossa olevan IntroAktiivi – verkkopalvelun yhdistäminen edellä kuvatun kaltaiseen RFID – teknologiaan antaa asiakkaalle mahdollisuuden käyttää kirjaston interaktiivisia verkkopalveluja hyväkseen sallimalla kirjastokorttinsa kommunikoida Internetin välityksellä oman lainaajarekisterinsä välityksellä edellä kuvatulla tavalla.

Luonnollisesti lainaus- ja palautustiskien kaltaiset menneisyyden anakronismit poistuvat kirjastoista itsestään. Kun asiakas kävelee kirjastoon sisälle niin ulko-ovensuussa oleva lukijalaite tunnistaa automaattisesti kirjaston aineiston ja palauttaa ne automaattisesti. Tämä on mahdollista, koska RFID –lukijalaitteet voivat lukea useita tarroja yhtäaikaaisesti. Mikäli teoksista on varauksia tiedottaa portilla oleva kaiutin tästä asiakkaalle eikä portti aukea ennen kuin asiakas on jättänyt varatut niteet niille tarkoitettuun vastaanottoluukkuun. Mahdolliset myöhästymismaksut kirjautuvat asiakkaan tilille automaattisesti asiakkaan kävellessä lainattujen teosten kanssa kirjastoon ja mikäli asiakas on tehnyt kirjaston kanssa suoraveloitussopimuksen kirjasto voi veloittaa maksut automaattisesti asiakkaan tililtä.

Kun asiakas on valintansa tehnyt, hän kävelee kirjaston uloskäynnille ja portilla lukijalaite tarkistaa onko asiakas lainauskelpoinen. Toisin sanoen onko asiakkaalla liikaa maksamattomia maksuja, onko hän lainauskiellossa yms. Mikäli asiakkaan tiedot ovat kunnossa järjes-

telmä tarkistaa ovatko asiakkaan lainaamat teokset sallittujen teosten listalla.

Toisin sanoen järjestelmä tarkistaa ovatko kaikki niteet lainattavia, kohdistuuko niihin varauksia tai onko asiakkaalla lainausoikeutta kyseisiin teoksiin (esimerkiksi alle 15 –vuotiailta kielletyt elokuvat).

Mikäli kaikki teokset ovat lainattavia ja mikäli asiakkaan tiedot ovat kunnossa, aukeaa portti ja päästää asiakkaan ulos.

Jos asiakas on lainauskiellossa ja hän pyrkii väkisin portin yli järjestelmä hälyttää paikalle vahtimestarin. Periaatteessa ei ole mitään estettä sillekään, että järjestelmään kuuluisi kaksi porttia esimerkiksi kymmenen metrin välein. Jos asiakkaan lainausstatus on kunnossa ja kaikki hänen lainansa ovat järjestelmän hyväksymiä, ei hänen tarvitsisi odotella lainaan, vaan hän voisi kävellä normaalisti kirjaston ovista sisään ja ulos edes hidastamatta vauhtiaan. Ensimmäinen portti tiedottaisi toisella portilla päivystävälle kirjaston työntekijälle luvattomasta lainausyrityksestä. Esimerkiksi Kaliforniasa on käytössä järjestelmä, joka kerää moottoritiemaksut autoilijoilta ja suorittaa

liikennelaskentaa moottoritienopeuksilla lukijalaitteen ohi kiitävistä ajoneuvoista. Kahden portin järjestelmä olisi epäilemättä asiakasystävällisempi vaihtoehto. On epäilemättä asiakasta alentavaa jäädä suljettuun karsinaan odottamaan kirjastovirkailijan/vahtimestarin tuloa selvittämään miksi portin valot vilkkuvat ja kaiutin pyytää kirjaston henkilökuntaa saapumaan paikalle 'to prevent unauthorized use of library material(s).'

Oi autuutta ja onnea

Pelkkää autuutta on siis jälleen tarjolla teknisten järjestelmien tuottajilta. Lupaukset ylittävät poliitikkojen vaalilupaukset ja haittapuolia ei siinnä edes kaukaisessa horisontissa. Esimerkiksi Finkenzeller listaa 15 hyötyä, joita RFID –teknologia tuo julkisen liikenteen matkojen maksamisen siirtyessä hoidettavaksi RFID –teknologialla. Yhtään haittaa tai ongelmaa ei aiheudu kenellekään. Matkustajat, kuljettajat, liikennöitsijät ja kaikki muutkin julkisen liikenteen toimija osapuolet voivat vain hyötyä! Valmistaja, Vilant, on vielä optimistisempi: kaksikymmentä etua ilman ainoatakaan

merkittävää haittaa. Toki uusi teknologia tarjoaa mahdollisuuden tehostaa toimintaa tilanteessa, jossa tulot pienenevät, mutta kirjastojen käyttö kasvaa.

Myös osa kirjastoväestä on polvillaan laulamassa ylistystä uuden teknologian voitolle. Uusi tekniikka on tuomassa onnea jokaiseen kirjastoon, mutta siltikin jotkin käytetyistä ylisanoista tuntuvat valmistajien sponsoroimille. “The Holy Grail of the RFID marketplace was a cheap label.” Tämän kaltaiset väitteet kuulostavat aavistuksen yliampuville.

Mutta kriittiset asiakkaat ovat jo pakottaneet muun muassa Wal-Mart –ketjun lopettamaan RFID –tekniikkaa käyttävien sirujen asentamisen myymiinsä tuotteisiin. Samoin Benetton keskeytti yleisön ja median painostuksesta laajan RFID –tekniikkaa hyödyntävän logistisen järjestelmän testauksen. Kyse ei voi olla pelkästään uuden teknologian käyttöönottoon liittyvästä Frankenstein –kompleksista. Yhteiskunta on sosiaalisen vedenjakajan äärellä suhteessaan teknologiaan. On aiheellista kysyä itseltämme haluammeko todella täydellisen

Orwellilaisen Isoveli valvoo –järjestelmän keskuuteemme. Kyse ei ole pelkästään kulutuskäyttäytymisemme seuraamisesta, vaan järjestelmä tekee töissä pinnaamisen (ja kulutuskäyttäytymisen sailailun) lähes mahdottomaksi. Tämän kirjoituksen kaltaisessa kirjastossa jokaisen työntekijän jokainen (niiden harvojen, joille työtä riittäisi) ottama askel tallentuisi järjestelmään. Kaikki kahvitauot laskettaisiin automaattisesti sekunnilleen ja työntekijän pätevyys muuttuisi joukoksi tilastolukuja, jotka kertovat ’ahkeruudesta’ ja ’työlleen omistautumisesta’.

Yhteiskunta, jossa kaikkien tuotteiden, korttien ja jopa ihmisiin on liitetty järjestelmä, joka seuraa tavaroiden ja ihmisten kulkua ja tallentaa kaikki havaintonsa lokitiedostoon muuttaa yhteiskunnan sosiaalista luonnetta. Työntekijät opettelevat epäilemättä lähtemään liikkeelle keskustellessaan työaikana, jotta järjestelmään tallentuisi heistä tieto ahkerana työntekijänä., Poliisin työ muuttuisi ihmisten lokitiedostojen tarkkailuksi ja nopeusrajoitusten rikkomuksista tulisi sakko automaattisesti moottoritien lu-

kijalaitteen havaitessa nopeusrajoituksen rikkomuksen.

Kaikki työkalut edellä kuvatun kaltaisen valvontayhteiskuntakirjaston ovat jo olemassa. Teknologia on jo täällä tänään. Meidän on syytä kysyä itseltämme kuinka pitkälle menevään valvontaan meidän on syytä mennä kirjastoissa. Meidän on kysyttävä itseltämme haluammeko todella rakentaa kirjastoa, joka on täysin automatisoitu paikka, jossa muutama henkilö kantaa palautuneita kirjoja takaisin hyllyihin ja teknologia ohjaa ja valvoo kaikkea asiakkaiden ja työntekijöiden toimintaa. Vai haluammeko säilyttää kirjaston yhä paikkana, jonne tullaan hakemaan elämyksiä. Löytämään palvelua jo niin kovin automatisoidusta yhteiskunnastamme, jossa tehokkuus on muodostumassa ihmisarvon mitaksi. Teknologisten innovaatioiden jatkuvasti nopeutuva käyttöönotto syö aikaa kirjastoista. Työntekijöiden on yhä vaikeampaa löytää aikaa asiakaspalveluun työelämän tehokkuusvaatimusten kiristyessä jatkuvasti. Kirjasto on aina ylpeillyt olevansa maamme suosituimpia instituutioita asiakastytyväisyydellä mitattuna. Nyt on aika kysyä

itseltämme mitä on hyvä asiakaspalvelu. RFID on hyvä renki, mutta huono isäntä.

Markku Kesti

KIRJALLISUUTTA

Finkenzeller, Klaus (2002). RFID – Handbook : Radio-frequency Identification Fundamentals and Applications. John Wiley & Sons, Chichester. 304 s.

Fildes, Jonathan (2002). Chips with everything. NewScientist 176 (19oct 2002): s. 44-47

Nielsen, Jakob (1993). Usability engineering. New York: AP Professional. 358 s.

Peltonen, Timo (2005) Radiotarra kertoo kaiken. Etätunnistus siirtää viivakoodin eläkkeelle. Kirjastolehti 2/2005. s. 24

Smart, Laura & Schaper, Louise (2004). Making Sense of RFID. Library Journal Fall 2004 s.4-11. Saatavilla [online],

[viitattu 24.03.2005]. Saatavilla www-muodossa:

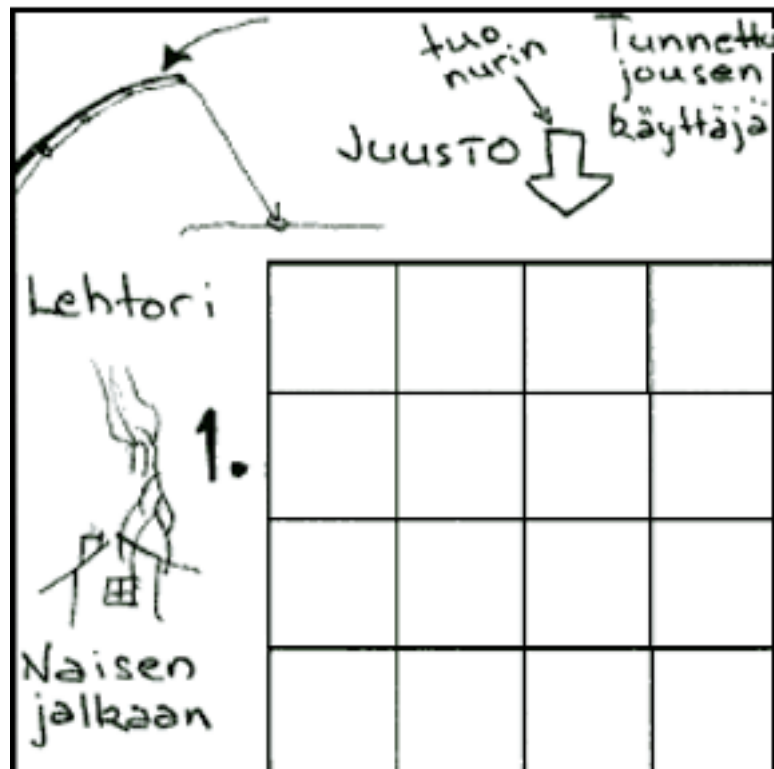
<<http://proquest.umi.com/pqdlink?did=726710431&sid=1&Fmt=4&clientId=23398&RQT=309&VName=PQD>>

Want, Roy (2004). RFID A Key to Automate Everything. Scientific American 290 (1): s. 46-55

Thomas, Steven & Schaper, Louise; Ford, Robert (2004). Fayetteville's Quest. . Library Journal Fall 2004 s.23-25. Saatavilla [online], [viitattu 24.03.2005]. Saatavilla www-muodossa:

<<http://proquest.umi.com/pqdlink?did=726710461&sid=1&Fmt=4&clientId=23398&RQT=309&VName=PQD>>

Vilant RFID (2005). [online], [viitattu 24.03.2005]. Saatavilla www-muodossa: <http://www.vilant.com/Tuote/vil_3_rfid.php?PHPSESSID=6bf16a137cec6b3e63df96983954d861>

ALEN

LEHTORI Loppu-
sana ISMI

— ” —

SUOLA

LIKKO-
LAISIA
MIEHIÄ
(myös v
loppuisina)

pyykeille

ABC...
123...

LAITOK-
SEMME

Puheli-
missä

RAVEISSA

Löytäjä saa pitää

Törmäsin tänä vuonna uudenlaiseen lukemisharrastuksen muotoon. Esimakua sain lyhyestä lehtijutusta, joka paljasti että aikansa hermolla elävä bibliofiili ei jätä kirjaa lukemisen jälkeen hyllyynsä pölyttymään, vaan lähettää sen kiertämään maailmaa. Varhain tänä keväänä pääsin konkreettisesti kosketuksiin kirjojen vapauttamisen kanssa, kun löysin itse vapautetun kirjan. Tapaus yllytti penkomaan harrastuksen taustoja perusteellisemmin.

“Tämä kirja on vapautettu! Löytäjä saa pitää sen, mikäli vapauttaa vastineeksi kirjan. Kirjan vaiheista ja mahdollisesta omasta osallisuudesta KVR:n toimintaan löytäjä voi lähettää viestiä osoitteeseen vapaakirja@luukku.com ☺ T: KVR, Kirjojen vapautusrintama, Oulun osasto” Tällaisen viestin tuntematon vapauttaja oli jättänyt löytämäni kirjan kannen ja ensimmäisen lehden väliin. Se oli kirjoitettu keltaiselle tarralapulle ja aseteltu pilkottamaan suljetun kirjankannen alta. Löysin kirjan bussipysäkin penkiltä. Jäin odottamaan bussia ja miettimään, huolinko moista opusta tai mistä omasta kirjastani suostuisin luopumaan vastalahjaksi. Sattumus tuntui epämääräisesti tarkoitukselliselta, kuin yksinään penkille jätetty kirja olisi yrittänyt avata suunsa ja puhua.. Sieppasin kirjan mukaani.

Kotona istuin koneen ääreen ja klikkailin itseni Googleen kirjojen vapauttajia jäljittämään. Pääsin pian hänille ja kirjankierrätyksen pääkallopaikalle

www.bookcrossing.com -sivustolle. Toiminta osoittautui laajemmaksi kuin olisin uskonut. Pelkästään oululaisia kirjanvapauttajia on rekisteröitynyt sivustolle kuusikymmentä ja maailmanlaajuisesti heitä on yli kolmesataatuhatta. Toimintaperiaate on kolmivaiheinen: ensin luetaan kirja, sitten se rekisteröidään kirjakohtaisella numerotunnuksella sivustolle ja lopulta päästetään vapauteen. Kirjan matkaa maailmalla voi seurata, kun seuraava löytäjä käy raportoimassa sieppauksesta.

Kirjanvapauttamisen filosofia saa muotonsa verkkoyhteisön päämäärässä: “make the whole world a library”. Kyse on siis yksilöiden välisestä kirjastosta, joka perustuu oman kirjahyllyn jakamiseen muiden kanssa. Hyvästä kirjasta luopuminen tuntuu tietenkin vaikealta. Eroahdistusta helpottaa, kun kirja päättyy matkallaan sellaisen ihmisen luo, joka kertoo raportissaan samankaltaisesta lukukokemuksestaan: aarre on hyvissä käsissä! BookCrossing-harrastajat eivät välttämättä pitäydy vain verkko- ja kirjavälitteisissä kontakteissa, vaan voivat järjestää myös tapaamisia, lukupiirejä ja vaihtokauppoja. Pohjimmiltaan kirjanvapautus on kirjoihin liittyvien kokemusten jakamista ja muiden lukijoiden kohtaamista.

Uusi kirjasto ei kilpaile perinteisen kanssa samassa sarjassa, sillä teokset vaihtavat hyllypaikkaansa alituisesti. Tätä kohtaamisten sattumanvaraisuutta kutsutaan sivustolla kirjallisuuden

karmaksi. Kirjojen vapauttaminen sopii kirjastoihmiselle kuin nenä päähän. Sen avulla saa uusia sielunosia käyttöönsä, kun joutuu sivusta seuraamaan kirjan vaellusta hyllystä toiseen, eikä voikaan palauttaa sitä omalle paikalleen. Ja kunnon bibliofiili vasta joutuukin rakentamaan sieluansa: tämän harrastuksen parissa kun kirjaa ei sovi rakastaa esineenä vaan teoksena.

Olen pyöritelty löytämäni kirjaa pöydällä nyt pari kuukautta sitä lukematta tai vapauttamatta. Ilmeisesti kirjan päästi maailmalle villi ja

itsenäinen vapauttaja, sillä kirjaa ei ole rekisteröity maailmanlaajuisen yhteisön sivustolle, eikä sen välistä löytynyt BookCrossing-liikkeen logoa, juoksevaa kirjaa. Painavin viittaus toimijan kapinallisuuteen on radikaali nimitys “Kirjojen vapautusrintama”. Onko vapauttaja tehnyt ironisen kannanoton jättäessään julkiselle paikalle kasvottomana kirjan, jonka nimi on Sosiaaliset pelot? Jos kirjoitan lapussa mainittuun osoitteeseen löytäneeni kirjan, nauraako viestin vastaanottaja? Olenko joutunut jonkinlaiseen piilokamera-leikkiin...?

Leena

Elokuva-arvostelu: *Hero*

Kiina 2002. **Alkuperäinen nimi:** Ying xiong. **Ohjaus:** Zhang Yimou. **Käsikirjoitus:** Zhang Yimou, Li Feng ja Wang Bin. **Kuvaus:** Christopher Doyle. **Musiikki:** Tan Dun. **Pääosissa:** Jet Li, Maggie Cheung Man Yuk, Tony Leung Chiu-Wai, Zhang Ziyi, Donnie Yen ja Chen Daoming.

Hero on ylistetyn kiinalaisohjaaja **Zhang Yimoun** (*Punainen lyhty*) uusimpia lahjoja maailmalle. Kiinassa suuren suosion saavuttanut elokuva yhdistelee taitavasti draamaa ja *kun fu*-toimintaa **Ang Leen** *Hiipivä tiikeri*, *piilotettu lohikäärmeen* hengessä, vaikka esikuvastaan poiketen *Hero* onkin toteutettu viimeistä piirtoa myöten isolla rahalla. Alansa huipuista koostuvassa taustatiimissä ovat hääräilleen muun muassa australialaiskuvaaja **Christopher Doyle**, säveltäjä **Tan Dun** ja Oscarilla palkittu puvustaja **Emi Wada**.

Heron tapahtumat sijoittuvat parin tuhannen vuoden takaiseen Kiinaan. Maa on jakautunut seitsemään keskenään kilpailevaan kuningaskuntaan, joista mahtavinta, pohjoista Qinia, hallitsee tyrannimainen kuningas *Qin Shi Huang* (**Chen Dao-Ming**). Voitokkaalla hallitsijalla on kuitenkin vaarallisia vihollisia: salamurhaajat *Murtunut Miekka* (**Tony Leung**), *Lentävä Lumi* (**Maggie Cheung**) ja *Tuuli* (**Donnie Yen**) ovat ottaneet elämäntehtäväkseen hänen tuhoamisensa. Elokuvan tapahtumat

lähtevät liikkeelle, kun **Jet Lin** (*Kiss of the Dragon*) esittämä salaperäinen soturi saapuu kuninkaan puheille vaatien palkkiota tämän henkeä uhanneiden salamurhaajien voittamisesta.

Juoni etenee sujuvasti takautumien varassa. **Chen Dao-Mingin** vakuuttavasti esittämän kuninkaan ja nimettömän miekkamiehen välillä käytävä dialogi kuljettaa tarinaa eteenpäin kolmellakin eri tasolla: kumpaisenkin kertomat versiot tapahtumista kietoutuvat saumattomasti yhteen kertomuksen todellisen kulun kanssa. Eturivin näyttelijäkaarti hoitaa hommansa tyyllillä, eikä heiltä vähempää voisikaan vaatia. **Maggie Cheungin** ja **Tony Leungin** välinen kemiaa on kiistämätöntä, mutta myös **Zhang Ziyi** ihastuttaa *Murtuneen Miekan* tuitupäisen oppilaan roolissa. Suurin kunnia lankeaa kuitenkin action-sankari **Jet Liille**, jonka karismaattinen olemus suorastaan henkii sankaruutta!

Keskeisessä osassa elokuvaa ovat toimintakohtaukset. Kuten aasialaisissa action-elokuvissa yleensäkin, on

Herossakin taistelukohtaukset toteutettu vaijerien avulla painovoimaa uhmaten. Lopputulos muistuttaakin enemmän tanssia kuin taistelua. Lajityyppiin tottumattomalle saattaa soturien liitely puiden latvoissa olla kuitenkin pieni hymähtelyn aihe, vaikka ilmavien toimintakohtausten esteettisyyttä voi kiistää tuskin kukaan. Etenkin hidastuksia ja lähikuvia on käytetty varsin herkullisella tavalla, mistä kiitos kuvaaja **Christopher Doylelle**.

Parasta *Herossa* onkin sen äärettömän kaunis visuaalinen ilme. Muun muassa Mongolian autiomaassa ja Silkkitien maisemissa kuvatut kohtaukset ovat henkeäsalpaavan upeita, eivätkä pelkästään lumoavan värienkäytön takia. Massiiviset joukkokohtaukset taas tuovat sopivasti mukaan epiikkaa. Elokuva onkin ennen kaikkea kokonaisuus, jossa eri tekijät ovat nivoutuneet saumattomasti yhteen: näyttelijöiden oudon minimaalinen ja eleetön, mutta samalla intensiivinen

ilmaisu on tasapainossa tarkasti koreografioitujen taistelukohtausten ja tyylikkään kuvauksen kanssa. Oman ulottuvuutensa aistinautinnolle antaa myös Oscar-voittaja **Tan Dun** säveltämä musiikki, jossa länsi ja itä yhdistyvät viulun ja japanilaisten Kodo-rumpujen tahdeissa.

Täydellisestä ulkomuodostaan ja runsaasta toiminnastaan huolimatta *Hero* ei ole silkkoa sisältä. Tarinan ajattomat ja globaalit teemat viehättävät, samoin kuin koko elokuvaa leimaava itämainen elämänasenne, jonka käsitykset kunniasta ja velvollisuudesta ovat jo sinänsä sankarillisia. *Hero* onnistuukin siinä tärkeimmässä, eli olemaan viihdyttävä ja mieleenpainuva elokuva.

Jonna

**KESÄISIÄ TERVEISIÄ
KAIKILLE!**

TOIVOTTAA INDEX RY